

UTAZÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Szükséges dokumentumok

Uniós polgárok

Ha Ön EU-tagország állampolgára, **nem kell felmutatnia személyi igazolványát vagy útlevelét**, amikor egyik uniós tagállamból a másikba utazik.

Az útlevélmentes utazást biztosító schengeni térség a következő országokat foglalja magában:

Ausztria	Izland	Norvégia
Belgium	Lengyelország	Olaszország
Cseh Köztársaság	Lettország	Portugália
Dánia	Litvánia	Spanyolország
Észtország	Luxemburg	Svájc
Finnország	Magyarország	Svédország
Franciaország	Málta	Szlovákia
Görögország	Németország	Szlovénia
Hollandia		

Az uniós polgároknak továbbra is érvényes személyi igazolványt vagy útlevelet kell **bemutatniuk** a következő országok esetében a ki- és beutazáskor: Bulgária, Ciprus, Írország, Románia és az Egyesült Királyság. A felsorolt országok tagjai ugyan az Európai Uniónak, de nem tartoznak a schengeni térséget alkotó országok közé.

A fentiek ellenére akkor is **tanácsos útlevelünket vagy személyi igazolványunkat magunkkal vinnünk**, ha az útlevelmentességet biztosító schengeni térségen belül utazunk. Ugyan a határátkelésnél nem kell bemutatnunk úti okmányunkat, ám előfordulhat, hogy az út során igazolnunk kell személyazonosságunkat - például ha repülőre szállunk, vagy ha rendőr igazoltat.

Figyelem: csak a tagállami hatóságok által kiállított személyi igazolvány minősül **érvényes** dokumentumnak a személyazonosság igazolása céljából. A jogosítványok, bankkártyák és adóigazolványok nem tekinthetők érvényes úti okmánynak, és nem használhatók a személyazonosság igazolására.

Konkrét eset

- Lars svéd állampolgár, aki Spanyolországba utazott szabadságra. Magával vitte **bankkártyáját**, melyet Svédországban elfogadnak a személyazonosság igazolására. Ennek ellenére Lars bajba kerülhet, ha a spanyol hatóságok felé igazolnia kell személyazonosságát, mivel a szabályok értelmében csak a svéd rendőrség által kiadott személyi igazolvány vagy útlevel számít hivatalos úti okmánynak.

Beléptetés megtagadása

Nagyon kivételes esetekben az EU-tagországok a közrend, a közbiztonság vagy a közegészség védelme érdekében megtagadhatják, hogy egy másik uniós tagország állampolgára, illetve annak családtagjai területükre beutazzanak.

Ilyen esetekben bizonyítaniuk kell, hogy az érintett személyek beléptetése tényleges, azonnali és számottevő veszélyt hordoz magában. A beléptetés megtagadásáról szóló határozatról az érintettet írásban kell tájékoztatni. A dokumentumban fel kell tüntetni valamennyi indokot, és ismertetni kell, hogyan és mennyi időn belül lehet a döntéssel szemben fellebbezéssel élni.

Nem uniós családtagok

Szükségük van-e a családtagjainak vízumra?

Ha Ön az egyik uniós ország állampolgára, családtagjai akkor is elkísérhetik egy másik EU-tagországba, vagy csatlakozhatnak Önhöz az EU területén, ha ők maguk nem uniós polgárok. Családtagjainak minden esetben **érvényes útlevelel** és - származási országtól függően - esetenként vízummal kell rendelkezniük a beutazáshoz.

Az Ön nem uniós családtagjainak - házastársának, (nagy)szüleinek, gyermekeinek, illetve unokáinak - **nem kell vízumot kiváltaniuk**, ha :

- olyan országba kívánnak utazni, mely részét képezi a schengeni térségnek (lásd az alábbi listát), és egy másik schengeni tagország tartózkodási engedélyt vagy vízumot bocsátott ki a számukra,
- vagy
- Önnel együtt, illetve Önhöz utaznak, és az EU-tagországok valamelyike (de nem az az ország, melynek Ön az állampolgára) tartózkodási kártyát bocsátott ki a részükre. A tartózkodási kártyának világosan fel kell tüntetnie, hogy tulajdonosa uniós polgár családtagja.

Az Ön bejegyzett élettársa és tágabb értelemben vett családjának többi tagja - pl. testvére, unokatestvére, nagynénje, nagybátyja stb. - kérelmezheti az uniós országok hatóságaitól, hogy hivatalosan is uniós polgár családtagjának minősüljön. Ha kérelmét a tagállami hatóságok jóváhagyják, az illető családtag vízum nélkül beutazhat a kérdéses EU-tagország területére, azaz ugyanolyan elbánásban fog részesülni, mint az Ön házastársa, szülei és gyermekei.

Az uniós országoknak nem kell a bejegyzett élettársakat és a távolabbi családtagokat automatikusan családtagként elismerniük, de az ilyen irányú kérelmeket mindenképpen meg kell vizsgálniuk.

Az esetleges problémák elkerülése érdekében azt tanácsoljuk, hogy **jóval az utazás előtt** vegye fel a kapcsolatot a célország konzulátusával vagy nagykövetségével, és érdeklődjön meg, milyen dokumentumokat kell majd nem uniós családtagjainak bemutatniuk a határon. Ezáltal megelőzhetőek a kellemetlen meglepetések, így például az, hogy családtagjaitól a határrendészeti szervek megtagadják a beléptetést, amiért nem rendelkeznek a megfelelő okmányokkal.

Fontos tisztában lennie azzal, hogy egyes országok esetlegesen nem alkalmazzák helyesen az uniós jogszabályokat, és nem biztosítják az Ön nem uniós családtagjai részére mindazokat a fentiekben ismertetett jogokat, melyek megilletik őket.

Ha gondja támad, forduljon nyugodtan a Bizottság segélyszolgálatához.

Vízumigénylés: Ha az Ön nem uniós családtagjának **beutazóvízumra van szüksége**, akkor vízumkérelmét előzetesen be kell nyújtania a célország konzulátusának, illetve nagykövetségének. A kérelmet az illetékes hatóságoknak **gyorsan** és **ingyen** fel kell dolgozniuk.

Az útlevelemmentes utazást biztosító schengeni térségbe tartozó országoknak **15 napon belül** ki kell adniuk a vízumot. Ez alól csak ritka és kellően indokolt esetben tehetnek kivételt.

A vízumkérelmeket az összes többi országnak - azaz Bulgáriának, Ciprusnak, az Egyesült Királyságnak, Írországnak és Romániának - is **a lehető leggyorsabban el kell bírálnia**.

Országról országra változhat, milyen dokumentumokat kell benyújtaniuk az Ön nem uniós családtagjainak ahhoz, hogy vízumot igényeljenek. Kiutazás előtt érdemes felvennie a kapcsolatot a célország konzulátusával, illetve nagykövetségével, és megérdeklődni, hogy nem uniós családtagjainak milyen dokumentumokat kell csatolniuk a vízumkérelemhez.

A schengeni országok valamelyike által kibocsátott vízum a schengeni térségbe tartozó összes többi országban érvényes.

Konkrét eset

- **Ha Ön uniós polgár házastársa, a vízum kiváltásához elég a házassági anyakönyvi kivonatot benyújtania.**

Thomas ír állampolgár, aki Szerbiában él feleségével, a szerb Deliával. Amikor meg akarták látogatni Thomas Spanyolországban élő édesanyját, beutazóvízumot igényeltek Delia számára. Delia a vízumkérelemhez csatolta a házassági anyakönyvi kivonatot is, de a spanyol hatóságok további iratokat - spanyolországi hotelfoglalást igazoló okmányt és betegbiztosítást - kértek tőle.

Amikor azonban Delia felhívta figyelmüket arra a tényre, hogy az uniós jog értelmében nem köteles az említett járulékos dokumentumokat benyújtani, a spanyol hatóságok elnézést kértek tőle, és azonnal kiadták részére a beutazóvizumot.

Megérkezés a határhoz beutazóvizum nélkül

Minden esetben az a legokosabb, ha az Ön nem uniós családtagjai már jó előre tájékozódnak arról, milyen dokumentumokra van szükségük az utazáshoz, és már indulás előtt beszerzik azokat. Ha azonban a határra érve nem tudnak beutazóvizumot felmutatni, a határrendészeti szerveknek **lehetőséget kell adniuk számukra, hogy bármilyen módon bizonyítsák** : az Ön családtagjai. Ha **ezt sikerül igazolniuk** , a **helyszínen** ki kell állítani számukra a beutazóvizumot.

Ha nem uniós családtagjai nehézségekbe ütköznek a vízumigénylés során, Ön segítségért fordulhat a Bizottság segélyszolgálatához.

Felhívjuk figyelmét arra, hogy egyes országok esetlegesen nem alkalmazzák helyesen az uniós jogszabályokat. Ez azt jelenti, hogy nem biztosítják azokat a fent ismertetett jogokat, melyek megilletik Önt. Az esetleges problémák elkerülése érdekében azt tanácsoljuk, hogy jóval az utazás előtt vegye fel a kapcsolatot a célország konzulátusával vagy nagykövetségével, és érdeklődjön meg, milyen dokumentumokra lesz majd nem uniós családtagjainak szükségük.

Ha gondja támad, forduljon nyugodtan a Bizottság segélyszolgálatához.

Beléptetés megtagadása

Nagyon kivételes esetekben az EU-tagországok a közrend, a közbiztonság vagy a közegészség védelme érdekében megtagadhatják, hogy egy másik uniós tagország állampolgára, illetve annak családtagjai területükre beutazzanak.

Ilyen esetekben bizonyítaniuk kell, hogy az érintett személyek beléptetése tényleges, azonnali és számottevő veszélyt hordoz magában. A beléptetés megtagadásáról szóló határozatról az érintettet írásban kell tájékoztatni. A dokumentumban fel kell tüntetni valamennyi indokot, és ismertetni kell, hogyan és mennyi időn belül lehet a döntéssel szemben fellebbezéssel élni.

Utazások: Késve indították, vagy törölték járatát? Csökkent mozgásképességű személyként segítségre van szüksége? Itt utánanézhet, milyen jogok illetik meg az utasokat az Európai Unióban.

Csökkent mozgásképességű utasok

Légi közlekedés

Csökkent mozgásképességű utasként Ön induláskor, érkezéskor, illetve átszállás során ingyenes segítségre jogosult minden európai repülőtéren.

Függetlenül attól, hogy mi a csökkent mozgásképesség oka - életkor, tartós fogyatékoság vagy átmeneti mozgáskorlátozottság -, Ön segítséget kaphat. Feltétlenül érdemes azonban az utazás előtt legalább **48 órával** felvennie a kapcsolatot a légitársasággal, és elmagyaráznia, pontosan milyen segítségre lesz szüksége a beszállókapunál, illetve a repülőtér más részein.

A légitársaság az Ön beszállítását mozgáskorlátozottságára hivatkozva nem tagadhatja meg, kivéve akkor, ha a repülő túl kicsi, vagy ha biztonsági aggályok merülnek fel.

A csökkent mozgásképességű utasok nem jogosultak arra, hogy a légitársaságtól a repülőút során az **étkezéshez** vagy **gyógyszer beszedéséhez** segítséget kapjanak. Ha az utasnak szüksége van erre, például hosszabb repülőutak során, a légitársaság kérheti tőle, hogy kísérővel utazzon.

Ha Ön nem kapott megfelelő segítséget utazása során, vegye fel a kapcsolatot az érintett repülőtéri hatóságokkal, illetve azzal a légitársasággal, amellyel utazott, és tájékoztassa őket a segítségnyújtás hiányosságairól. Ha nem elégedett a válaszukkal, panaszával annak az országnak az illetékes nemzeti szervéhez fordulhat, ahol az eset történt.

Vasúti közlekedés

A csökkent mozgásképességű utasoknak ugyanolyan joguk van vonaton utazni, mint másoknak. Joguk van **segítségre** a vasútállomásokon, fel-, le- és átszálláskor, valamint a vonaton, utazás közben is. Ha Önnek **segítségre** van szüksége, **ingyen** veheti azt igénybe, de előre meg kell beszélnie a részleteket a vasúttársaság, illetve az állomás munkatársaival.

A vasúton utazók jogai

Ha vonattal utazik az EU területén, és útja során problémákba ütközik, Ön egyes esetekben kártérítésre jogosult.

Ha kimarad vagy késik a vonat

Ha a vonat, melyre jegyet váltott, **kimarad vagy késik**, Önt bizonyos esetekben kártérítés illeti meg. Önnek minden esetben joga van arra, hogy amíg a vonatra várakozik, **megfelelő tájékoztatást** kapjon a helyzetről.

Ha a bejelentett **késés** legalább **egy óra** (a jegyen feltüntetett időhez képest), Ön az alábbi lehetőségek közül választhat:

- lemond az utazásról, és a jegy teljes árának (vagy a jegy fel nem használt részére eső összegnek) azonnali **visszatérítését** kéri. Ön a menetdíjnak a már megtett útra eső részét is visszaigényelheti abban az esetben, ha a késés miatt utazása értelmét veszítette;

vagy

- kéri, hogy a vasúttársaság **más útvonalon** juttassa el Önt a célállomásra, a lehető leghamarabb vagy egy későbbi, Ön által választott időpontban;

vagy

- a késés ellenére **folytatja** útját az eredetileg tervezett útvonalon.

Ha úgy dönt, hogy folytatja az utazást, **kártérítésre** jogosult:

- ha a vonat **egy óránál többet, de két óránál kevesebbet késik**, Ön a jegy árának a **25%-át** kaphatja vissza;
- ha a vonat **két óránál többet késik**, Ön jogosult arra, hogy a jegy árának **50%-át** visszakapja.

A kártérítést a vasúttársaságnak **egy hónapon belül** ki kell fizetnie attól a naptól számítva, amikor Ön a kérelmet benyújtotta.

Ha Ön nem elégedett a vasúttársaság válaszával, vegye fel a kapcsolatot az illetékes tagállami szervvel.

Ön nem jogosult kártérítésre, ha a vonatkimaradást, a késést vagy a csatlakozás lekésését elkerülhetetlen körülmények, például szélsőséges időjárási viszonyok okozták. A vasúttársaságnak azonban az ésszerűség határain belül mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy biztosítsa a beígért szolgáltatást.

Az utast a vonat kimaradása vagy késése esetén megillető jogosultságokat előíró rendelkezések - legalábbis 2014-ig - **nem** vonatkoznak **a városi, az elővárosi és a regionális vasúti személyszállításra**. Ez utóbbi kategóriába tartoznak például a városi metró- és villamosvonalak, illetve a helyiérdekű gyorsvonatok.

Mit tehet, ha feladott poggyásza eltűnik vagy megrongálódik?

Ha **feladott** poggyásza eltűnik vagy megrongálódik az utazás során, Ön kártérítésre jogosult, **kivéve ha** azért veszett el a csomag, mert Ön **őrizetlenül hagyta**.

- Ön minden egyes **feladott** csomag után 1300 euróig terjedő kártérítésben részesülhet, ha a poggyász tartalmának értékét igazolni tudja.
- Ha nem tudja igazolni a poggyász tartalmának értékét, a kártérítés mértéke csomagonként 330 euró.

Ha az utas vonatbalesetben megsérül vagy meghal, az elveszett vagy megrongálódott kézipoggyász után 1500 euróig terjedő kártérítés jár az utasnak, illetve eltartott hozzátartozóinak, **akkor is, ha nem feladott csomagról van szó**.

Sérülés és halál

Ha az utas **vonatbalesetben megsérül**, joga van a **balesettől számított 15 napon belül** előlegben részesülni a rá vagy hozzátartozóira háruló azonnali kiadások fedezésére.

Halál esetén az előleg személyenként minimum 21 000 euró. A balesetben elhunyt utas családjának járó kártérítés pontos összegét az egyes országok nemzeti joga szabja meg.

A légi utasok jogai: Ha nem mennek rendben a dolgok

- az EU valamelyik tagországból induló

vagy

- az EU valamelyik tagországába érkező, az Európai Unióban vagy Izlandon, Norvégiában, illetve Svájcban bejegyzett légitársaság járatán,

Önt az uniós jogszabályok értelmében megilletik bizonyos jogok, például egyes esetekben visszakaphatja a jegy árát, illetve kártérítésben részesülhet.

Ön választ: jegyár-visszatérítés vagy átfoglalás

Ha **a légitársaság megtagadja az Ön beszállítását**, továbbá ha járata nagyon sokat (több mint 5 órát) **késik**, vagy **törlés** miatt egyáltalán nem indul, vagy **túlfoglalás** miatt Ön lemarad róla, Önnek joga van két lehetőség közül választani: kérheti a légitársaságtól, hogy **más járat**tal juttassa el Önt a célállomásra, vagy pedig azt, hogy **térítse meg Önnek a jegy árát**.

Ha Ön a jegy árának visszatérítését kéri, lemond arról a jogáról, hogy éljen a légitársaság által az Ön továbbutazásához biztosított lehetőséggel, átfoglalással és segítséggel.

A légitársaság köteles tájékoztatással szolgálni az Önt utasként megillető jogokról, továbbá a beszállítás megtagadásának, a járat törlésének, illetve jelentős (több mint két órás) késésének okáról.

A légitársaságnak bizonyos esetekben - az útvonal hosszától és a késés időtartamától függően - frissítőket, ételt, kommunikációs lehetőséget (például ingyen telefonhívást) és szállást is biztosítania kell az Ön számára.

Kártérítés

A fentiekén túlmenően Ön az útvonal hosszától függően 250-600 eurós kártérítésre lehet jogosult, ha a légitársaság **megtagadja az Ön beszállítását**, vagy **törli a járatot**, vagy ha a gép **több mint 3 órás késéssel** érkezik meg a célállomásra.

Ha a légitársaság olyan helyettesítő járatot ajánlott fel, melynek indulási és érkezési időpontja nem tért el számottevően az eredetileg lefoglalt járat menetrendjétől, a kártérítés összege a felére csökkenhet.

Az Európai Unión belüli járatok esetében a kártérítés:

- 1500 km-es vagy ennél rövidebb útvonalakon: 250 euró
- 1500 km-nél hosszabb útvonalakon: 400 euró

Az uniós és nem uniós repülőterek között közlekedő járatok esetében:

- 1500 km-es vagy ennél rövidebb útvonalakon: 250 euró
- 1500-3500 km-es útvonalakon: 400 euró
- 3500 km-nél hosszabb útvonalakon: 600 euró

Az útvonal hosszát attól a repülőtértől számítják, ahol Ön nem szállhatott fel a gépre, akkor is, ha az az utazás nem ott kezdődött.

Ön **nem részesül kártérítésben**, ha:

- a járat törlésre **rendkívüli** körülmények miatt került sor;
vagy
- a légitársaság legalább **két héttel** a járat menetrend szerinti indulása előtt tájékoztatta Önt a járat törléséről;
vagy
- a légitársaság ugyanarra az útvonalra olyan helyettesítő járatot ajánlott fel Önnek, melynek indulási és érkezési időpontja nem tért el számottevően az eredetileg lefoglalt járat menetrendjétől.

Rendkívüli körülmények fennállása esetén Ön nem jogosult kártérítésre, de a légitársaságnak fel kell ajánlania Önnek a lehetőséget, hogy válasszon a jegy árának (teljes, illetve a jegy fel nem használt részének megfelelő összeg erejéig történő) visszatérítése és az átfoglalás között. A légitársaságnak rendkívüli körülmények között is kötelessége szükség esetén segítséget nyújtani az Ön számára, amíg Ön az átfoglalásra és a helyettesítő járatra vár.

Hogyan igényelhet jegyár-visszatérítést, illetve kártérítést?

Töltse ki és nyújtsa be a légitársaságnak a légi utasok jogaival kapcsolatos panaszok bejelentésére szolgáló uniós nyomtatványt. Őrizze meg a dokumentum másolatát.

A légitársaságnak a panasz kézhezvételének napjától számítva **hat héten belül** válaszolnia kell Önnek.

Ha Ön ez idő alatt nem kap választ, vagy ha nem elégedett a válasszal, panaszt emelhet annak az országnak az illetékes nemzeti szervénél, ahol a probléma felmerült. Ha az eset az Európai Unión kívül történt, akkor Ön abban az uniós országban tehet panaszt, ahol az utazást megkezdte.

Mit tehet, ha feladott poggyásza eltűnik vagy megrongálódik?

Ha poggyásza **eltűnik vagy megrongálódik**, Ön **kártérítést** kérhet a légitársaságtól. A kártérítés összege **a feladott poggyász után csomagonként legfeljebb 1223 euró** lehet. Fontos tudnia, hogy a kártérítési kérelmet **7 napon belül** (késedelmes poggyászkiadás esetén 21 napon belül) be kell nyújtania.

Ha Ön más eljárást szeretne indítani, azt a csomag megérkezésének napjától számított **két éven belül** meg kell tennie.

Egyes légitársaságoknál elérheti, hogy a kártérítési felelősség magasabb legyen 1223 eurónál; ehhez legkésőbb a poggyász feladásakor, kiegészítő díj ellenében egyéni nyilatkozatot kell tennie. Ha Ön **értékes dolgokat** szállít poggyászában, feltétlenül érdemes **magán-utasbiztosítást** kötnie.

Az egyéni nyilatkozattételhez nem áll rendelkezésre szabványos formanyomtatvány. A légitársaságok maguk dönthetik el, milyen típusú nyomtatványt használnak e célra, egyes légitársaságok pedig egyáltalán nem fogadnak el egyéni nyilatkozatot.

A jegyárak átláthatósága az interneten

A repülőjegyet árusító webhelyeknek a teljes jegyárat fel kell tüntetniük, tehát a meghirdetett áraknak az illetékeket és az egyéb kötelező díjakat is magukban kell foglalniuk, hogy a vevők össze tudják vetni egymással a különböző légitársaságok kínálatát, és a szükséges információk birtokában tudják meghozni döntésüket. A **térítéses szolgáltatásokért felszámított díjakat** szintén egyértelműen fel kell tüntetni.

Közúti közlekedés

Gépjármű-vezetői engedély

Minden olyan érvényes jogosítvány, amelyet valamelyik uniós tagállam illetékes hatóságai állítottak ki, az EU egész területén érvényes. Néhány állam előírja, hogy a járművezető az érvényes jogosítványon kívül a gépjármű forgalmi engedélyét is magánál tartsa.

Ne feledje: a legtöbb országban a gépkocsivezetés alsó korhatára 18 év. A gépjárműbérlettel kapcsolatban nincs uniós szinten előírt alsó korhatár, ezért ez változó, általában 20–23 év között van. Egyes országokban felső korhatár is létezik, ez rendszerint 65 és 75 év között van.

Gépjármű-felelősségbiztosítás

Az Ön gépjárművére megkötött biztosítás az EU egész területén garantálja a jogszabályok által előírt minimális biztosítást (vagyis a kötelező felelősségbiztosítást). Ez ugyancsak érvényes Izlandon, Liechtensteinben és Norvégiában is. Ha otthon casco biztosítása van, ellenőrizze, hogy az kiterjed-e más országokra is.

Az EU területén nincs szüksége a biztosítást igazoló zöld kártyára (amely nem tévesztendő össze a gépjárművek környezetvédelmi felülvizsgálatának igazolására szolgáló, azonos elnevezésű okmánnyal). Mivel azonban a zöld kártya nemzetközileg elismert biztosítási okmány, baleset esetén megkönnyíti a kárigények érvényesítését. Ha zöld kártyáját nem is, biztosítási okmányait mindenképpen vigye magával.

A zöldkártya-rendszernek jelenleg 44 ország tagja; a rendszert egy biztosítói szövetség irányítja. A szövetség honlapján további információk olvashatók a zöldkártya-rendszerről és az általa elérni kívánt célokról.

A külföldre utazó biztosított kérhet biztosítójától európai baleseti bejelentő lapot. Ez a formanyomtatvány külföldön bekövetkezett baleset esetén megkönnyíti a helyszíni nyilatkozattételt.

Biztonságos vezetés

Az európai uniós tagállamokban a biztonsági öv használata minden járművön kötelező – még a turistabuszokon és a minibuszokon is. A gyermekeket szállító gépkocsikat – akár személyautóról, akár teherautóról van szó – megfelelő gyermeküléssel kell felszerelni. Lehetőség szerint ugyanez vonatkozik a többi járműre is.

A mobiltelefon vezetés közbeni használata nagy mértékben növeli a balesetek kockázatát, ezért azt – kifejezetten vagy közvetett módon – valamennyi EU-tagország tiltja.

Az uniós országok többségében 0,5 mg/ml a megengedett legmagasabb véralkohol-koncentráció, ám egyes országokban mások a szabályok. A megengedett érték országonként 0,2 mg/ml és 0,8 mg/ml között mozog, de olyan ország is van, ahol vezetés közben a gépkocsivezető vére egyáltalán nem tartalmazhat alkoholt. Az Európai Bizottság azt szorgalmazza, hogy a tagállamok határozzanak meg egységes megengedett legnagyobb véralkoholszintet, melynek értéke ne legyen több, mint 0,5 mg/ml.

Ne feledje, hogy Cipruson, az Egyesült Királyságban, Írországban és Máltán az úttest bal oldalán kell közlekedni, néhány országban, így Belgiumban, Franciaországban, Hollandiában és Portugáliában pedig általában elsőbbséget kell adni a jobbról érkező járműveknek. Az autópályákon elrendelt sebességkorlátozás általában 110, 120 vagy 130 km/óra, lakott területen belül pedig 50 km/h. Ha Ön külföldre utazik, nézzen utána, ott milyen korlátozások és külön előírások vannak hatályban.

További információk az Európai Unióban hatályos közúti közlekedésbiztonsági szabályokról (sebességkorlátozások, a nappali menetjelző lámpák használatára vonatkozó szabályok, az előírt biztonsági felszerelések személygépkocsik esetében, az ittas járművezetésre, illetve a megengedett véralkoholszintre vonatkozó rendelkezések, téli gumiabroncsok használatának szabályai, kerékpárosok biztonsági felszerelése).

Autópályadíjak

Számos országban (Ausztriában, a Cseh Köztársaságban, az Egyesült Királyságban, Franciaországban, Görögországban, Írországban, Lengyelországban, Magyarországon, Olaszországban, Portugáliában, Spanyolországban, Szlovákiában és Szlovéniában) az autópályákat csak autópályadíj ellenében lehet használni. Egyes országokban (Ausztriában, a Cseh Köztársaságban, Magyarországon, Szlovákiában és Szlovéniában) autópálya-matrica vásárlásával kell az autópályadíjat megfizetni. A matricát a szélvédőre kell ragasztani.

Vízi közlekedés: Számtalan fontos tengeri útvonal létezik az uniós tagállamok között, amelyeken az utasok színvonalas szolgáltatást nyújtó, menetrend szerinti járatokat vehetnek igénybe a közúti, légi vagy vasúti közlekedés alternatívájaként vagy kiegészítéseként. Az EU 27 tagállamából 20 belvízi utakkal is rendelkezik. A hajózható vízi utak hosszúsága

41 000km. A tengeri és folyami hajózás kitűnő lehetőség a kikapcsolódásra. A vízi közlekedés praktikus és kellemes módja lehet a körutazásnak. Próbálja ki Ön is!

Az EU élen jár a tengeri biztonság javításában és a szigorú normák bevezetésének elősegítésében, melyek védelmet nyújtanak az európai kikötőkből induló vagy oda érkező komphajók, valamint az Unión belül közlekedő utasszállító hajók utasai és legénysége számára.

Metró: Ha Ön olyan helyre utazik, ahol metró is kell használnia, tanácsos előre megismerkednie a metróhálózattal.

Kerékpár, túrázás: Mára sok önkiszolgáló kerékpárkölcsonzó rendszer épült ki Európa-szerte, így Párizsban, Brüsszelben, Barcelonában, Koppenhágában, Londonban, de kisebb városokban is.

A kerékpározás szerelmesei 12, összesen több mint 66 000 km-t kitevő távolsági kerékpárúton szelhetik át a kontinens országait, ha megvalósul az Európai Kerékpárosok Szövetsége által kezdeményezett EuroVélo nevű projekt. Az Európai kerékpárlexikon legutóbbi kiadása 27 nyelven, többek között mind a 23 hivatalos uniós nyelven tartalmazza a kerékpározás legfontosabb kifejezéseit. Az útleveleméretű, illusztrált könyvecske igen hasznos lehet azoknak, akik Európában kerékpártúrára indulnak. Ha Ön szeretne egy ingyenes példányt kapni, írjon a következő e-mail címre: ten@eesc.europa.eu. Ha inkább a túrázást kedveli, az Európai Természetjárók Szövetsége tájékoztatással szolgálhat az európai kirándulóutakról és az Európát átszelő 12 távolsági túraútvonalról.

Utazás Európában – Háziállatok

Az új uniós háziállat-útlevelemel manapság sokkal könnyebb kutyánkkal, macskánkkal utazni. További részletek erről a témáról.

Bármelyik állatorvosnál beszerezhető az új uniós háziállat-útlevelemel, mely megkönnyíti, hogy kedvenceinket külföldre is magunkkal vihessük. Kutyánk, macskánk útlevelemelben szerepelniük kell a veszettség elleni, érvényes védőoltás adatainak.

2011 végéig az oltás hatékonyságát is igazolni kell az Egyesült Királyságban, Írországban, Máltán és Svédországban. Az Egyesült Királyság, Írország és Málta ezenkívül – szintén 2011 végéig – csak azokat az állatokat engedi be területére, amelyeket kullancs és galandféreg ellen is kezeltek. Finnország és Svédország csak a galandféreg elleni kezelést követeli meg.

Az azonosíthatóság érdekében az állatoknak elektronikus mikrocchipel (válaszjeladóval, ún. transzponderrel) vagy 2011. július 3-a előtt alkalmazott, jól olvasható tetoválással kell rendelkezniük. (Írország, Málta és az Egyesült Királyság csak a mikrocchipet fogadja el, a tetoválást nem.)

Utazás Európában – Mikor utazzak?

Könnyebb kiválasztani az utazás időpontját, ha ismeri az európai fővárosok átlaghőmérsékletét, és tudja, mikor vannak a főbb ünnepnapok. További információkat talál még az időzónákról és a nyári időszámításról. Időjárás

Európa legnagyobb része mérsékelt éghajlatú. Az alábbi táblázat az EU-tagországok fővárosainak januári és júliusi átlaghőmérsékletét mutatja.

Ország	Főváros	Minimális átlag január ° C	Maximális átlag július ° C
	Bécs	-4	25
	Brüsszel	-1	23
	Szófia	-4	27
	Nicosia	5	37
	Prága	-5	23

Ország	Főváros	Minimális átlag január °C	Maximális átlag július °C
	Berlin	-3	24
	Koppenhága	-2	22
	Madrid	2	31
	Tallinn	-10	20
	Párizs	1	25
	Helsinki	-9	22
	London	2	22
	Athén	6	33
	Budapest	-4	28
	Róma	5	30
	Dublin	1	20
	Luxembourg	-1	23
	Vilnius	-11	23
	Riga	-10	22
	Valletta	10	29
	Amszterdam	-1	22
	Lisszabon	8	27
	Varsó	-6	24
	Bukarest	-7	30
	Stockholm	-5	22
	Pozsony	-3	26
	Ljubljana	-4	27

Utazás előtt nézze meg az időjárás-előrejelzést és az esetleges veszélyjelzést.

Nyári időszámítás

A nyári időszámítás Európa-szerte 2011. március 27-én kezdődik, amikor az órákat egy órával előreállítjuk, és 2011. október 30-án ér véget, amikor az órákat egy órával visszaállítjuk. 2012-ben március 25-én és október 28-án térünk majd át a nyári, illetve a téli időszámításra.

Főbb ünnepnapok 2011-ben

Az ünnepnapok többségén a bankok és az üzletek általában zárva tartanak. A részletes szabályokat azonban számos körülmény befolyásolhatja. Ezeket nem tartalmazza táblázatunk. Vannak olyan ünnepnapok is, amelyeket csak egyes országok bizonyos régióiban tartanak meg. Tájékozódjon még az utazás előtt, ha tudni szeretné, milyen szolgáltatások érhetők el az ünnepnapokon.

			A	B	BG	CY	CZ	D	DK	E	EST	F	FIN	GB	GR	H	I	IRL	L	LT	LV	M	NL	P	PL	RO	S	SK	SLO	
Január	1	Újév napja	V	V	V	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	2	Újév																								V				V
	3	Újév												V																
	6	Vízkereszt	V			V				V			V		V		V										V	V		
			A	B	BG	CY	CZ	D	DK	E	EST	F	FIN	GB	GR	H	I	IRL	L	LT	LV	M	NL	P	PL	RO	S	SK	SLO	
Február	8	Prešeren-nap																												V
	10	Szent Pál hajótörése																				V								
	16	A függetlenség napja																		V										
	24	A függetlenség napja								V																				

			A	B	BG	CY	CZ	D	DK	E	EST	F	FIN	GB	GR	H	I	IRL	L	LT	LV	M	NL	P	PL	RO	S	SK	SLO
Március	3	Nemzeti ünnep			V																								
	7	Zöldhétfő (CY), Hamvazóhétfő (GR)				V									V														
	11	A litván állam visszaállítása																		V									
	15	Nemzeti ünnep														V													
	17	Szent Patrik-nap																V											
	19	Szent József ünnepe																				V							
	25	Nemzeti ünnep (CY), A függetlenség napja (GR)				V									V														
	31	A szabadság napja																				V							
			A	B	BG	CY	CZ	D	DK	E	EST	F	FIN	GB	GR	H	I	IRL	L	LT	LV	M	NL	P	PL	RO	S	SK	SLO
Április	1	Nemzeti ünnep				V																							
	21	Nagycsütörtök							V																				
	22	Nagypéntek			V	V		V	V	V	V		V	V							V	V	V	V			V	V	
	24	Húsvétvasárnap	V		V						V		V		V	V	V			V	V		V		V	V	V		V
	25	Húsvéthétfő, A felszabadulás ünnepe (I), A szabadság napja (P)	V	V	V	V	V	V				V	V	V	V	V	V	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	V
	27	A fasiszta megszállás elleni felkelés napja																											V

		ünnepe (LT)																												
			A	B	BG	CY	CZ	D	DK	E	EST	F	FIN	GB	GR	H	I	IRL	L	LT	LV	M	NL	P	PL	RO	S	SK	SLO	
	14	Nemzeti ünnep										V																		
	21	Nemzeti ünnep		V																										
Augusztus	1	Munkaszüneti nap																	V											
	15	Nagyboldogasszony ünnepe	V	V		V				V		V			V		V			V	V		V		V	V	V			V
	20	A függetlenség visszanyerésének ünnepe (EST), Az államalapítás ünnepe (H)									V						V													
	29	Nyári munkaszüneti nap (GB); A szlovák nemzeti felkelés napja (SK)													V															V
			A	B	BG	CY	CZ	D	DK	E	EST	F	FIN	GB	GR	H	I	IRL	L	LT	LV	M	NL	P	PL	RO	S	SK	SLO	
Szeptember	1	Az alkotmány ünnepe																											V	
	6	Az egyesítés napja			V																									
	8	Győzelmeink úrnője ünnep																					V							
	15	A Hétfájdalmú Szűzanya napja																											V	
	21	A függetlenség napja																					V							
	22	A függetlenség napja			V																									

			A	B	BG	CY	CZ	D	DK	E	EST	F	FIN	GB	GR	H	I	IRL	L	LT	LV	M	NL	P	PL	RO	S	SK	SLO
	28	A cseh államiság napja					V																						
Október	1	A függetlenség napja				V																							
	3	A német egység napja						V																					
	5	A köztársaság napja																						V					
	12	Nemzeti ünnep							V																				
	23	A köztársaság kikiáltásának napja														V													
	26	Nemzeti ünnep	V																										
	28	Nemzeti ünnep (CY, GR), A függetlenség napja (CZ)				V	V								V														
	31	Munkaszüneti nap (IRL); A reformáció napja (SLO)																V											V
			A	B	BG	CY	CZ	D	DK	E	EST	F	FIN	GB	GR	H	I	IRL	L	LT	LV	M	NL	P	PL	RO	S	SK	SLO
November	1	Mindenszentek, Nemzeti ünnep (BG)	V	V	V					V		V				V	V		V	V				V	V			V	V
	5	Mindenszentek											V														V		
	11	Az 1918-as fegyverszünet ünnepe, A		V								V													V				

■ Az alábbi EU-országok nem az eurót használják: Bulgária, Cseh Köztársaság, Dánia, Egyesült Királyság, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Románia és Svédország.

Készpénz és bankkártya

Az uniós szabályoknak köszönhetően Ön bármelyik tagállamban ugyanannyiért vehet fel pénzt, mint amennyiért saját országában vehet ki pénzt egy olyan bankjegykiadó automatából, amely nem az Ön bankjához tartozik. Az EU területén bank- vagy hitelkártyával folytatott eurótranzakció díja megegyezik az Ön országában érvényes díjakkal. Az euróban történő pénzáttalásért (50 000 € összeghatárig) egységes díjat kell fizetni, amelynek mértéke független attól, hogy az adott tagállamon belüli vagy egy másik tagállamba (vagy Izlandra, Liechtensteinbe, illetve Norvégiába) irányuló áttalásról van-e szó. A költségek természetesen az egyes bankoknál eltérőek lehetnek. E szabályok vonatkoznak az euróövezeten kívül eső országokban az eurószámlákon végrehajtott ügyletekre, illetve svéd koronában történő kifizetésekre is.

Az európai bankszektor az EU támogatásával egységes eurófizetési térség kialakításán dolgozik. Ez lehetővé teszi majd, hogy a térségen belül valamennyi nemzetközi elektronikus fizetési művelet ugyanolyan egyszerűen történjen, mint a belföldi tranzakciók, függetlenül attól, hogy a fizetés hitelkártyával, betéti kártyával, banki áttalással vagy beszedési megbízás alapján történik.

Mennyi készpénzt tarthatunk magunknál? Az EU külső határait átlépő személy bejelentés nélkül legfeljebb 10 000 euró összegű készpénzt (vagy ennek megfelelő értékű más valutát, illetve vagyontárgyat) tarthat magánál. A fenti összeget meghaladó készpénzmennyiséget be kell jelenteni a vámon. A készpénzellenőrzés a pénzmosás és más bűncselekmények megelőzésére szolgál. Egyes tagállamok azt is ellenőrzik, hogy az EU-n belül utazók mennyi készpénzt tartanak maguknál.

Utazás Európában – Óvva a természetet

Kísérje figyelemmel a szén-dioxid-kibocsátása alakulását, és fogadja meg tanácsainkat arról, hogyan csökkentheti az energiafogyasztását és a tevékenységei során kibocsátott szén-dioxid mennyiségét.

Az Európában élő emberek zöme szeretné kivenni a részét az éghajlatváltozás elleni küzdelemből. Íme néhány ötlet, amely révén az utazók energiát és forrásokat takaríthatnak meg, és csökkenthetik a károsanyag-kibocsátásaikat is:

- Nyomon kísérheti szén-dioxid-kibocsátása alakulását a mobiltelefonjára ingyenesen letölthető mobGAS alkalmazás segítségével. Kiszámíthatja, mennyire terheli meg a környezetet a napi tevékenységei során (közlekedés, főzés, világítás, elektromos berendezések használata), és gyakorlati tanácsokat kaphat arról, hogyan javíthat az eredményen.
- Az autózás helyett válassza inkább a tömegközlekedést, kerékpározást vagy a sétát.
- Rövidebb utazások esetén – amikor néhány száz kilométert vagy annál is kevesebbet kell megtennie – repülőgép helyett szálljon inkább buszra vagy vonatra.
- Ha autót vezet, a károsanyag-kibocsátás csökkentése érdekében gondoskodjon a motor, a gumiabroncsok és a szűrők megfelelő karbantartásáról.
- Amikor autót vásárol, kicsi és hatékony energiafelhasználású modellt válasszon, és ellenőrizze a jármű szén-dioxid-kibocsátását is.
- A mindennapi fogyasztási cikkeken, legyen az szappan, sampon vagy cipő, keresse az EU öko címkéjét, a emblémát, amelynek segítségével könnyebben rátalálhat a környezetbarát termékekre.
- Az uniós öko címkét ma már környezetbarát szállodák, panziók, ifjúsági szállók és kempingek is használják. Az embléma azt tanúsítja, hogy az adott turisztaszállás vagy kemping kevés hulladékot termel, energia- és vízfogyasztása alacsony, energiaellátása pedig megújuló forrásokra támaszkodik. A www.eco-label.com honlapon talál további tájékoztatást, linkeket és a kapcsolatfelvételi lehetőségről szóló információt.
- Módjával fogyasszon csak palackozott vizet: a csapvíz iható minőségű Európában. A palackozott víz előállítása és forgalmazása energiafogyasztással jár, a műanyag palackok pedig gyakran a szemétként kötnek ki.
- Vásároljon helyi termelők által előállított, idényjellegű zöldségeket és gyümölcsöket. Így elejét veheti az áruk messze földről való szállításával és az intenzív üvegházi termeléssel járó energia- és erőforrás-felhasználásnak.
- A szemétképzés visszaszorítása érdekében válasszon kevesebb csomagolóanyagot igénylő termékeket.
- Zuhanyozzon inkább fürdés helyett – így negyedannyi energiát fogyaszt.
- Ha nincs szüksége világításra, kapcsolja le a lámpát; az elektromos készülékeket pedig ne hagyja készenléti üzemmódban, mert az is energiafogyasztással jár.

- A mobiltelefon töltőjét se hagyja a hálózati csatlakozóban a töltés befejeztével, hogy ne fogyassza tovább a villamos energiát.
- A mosott ruhát szárítókötélen, ne szárítógépben szárítsa.
- Ne folyó víznél mosogasson vagy mosson fogat.

Utazás Európában – Kommunikáció

Hogyan mondjunk köszönetet a helyieknek Lettországból? Mennyibe kerül az, ha külföldön mobiltelefont használunk? Ilyen és ezekhez hasonló kérdésekre ad választ ez a fejezet.

Nyelvek: Európa nyelvekben igen gazdag. Az Unió területén található főbb nyelvcsaládok között említhetjük a germánt, az újlatint, a szlávot, a baltit és a keltát. Az uniós intézmények hivatalos nyelveinek száma 23, ezeken kívül az Unióban azonban létezik jó néhány olyan nyelv is, amelyet csak kevesen beszélnek. Európa nyelveiről, népeinek nyelvtudásáról, a nyelvtanulást és -tanítást ösztönző uniós programokról szóló további információkat az Európai Bizottság nyelvekkel foglalkozó honlapján lehet olvasni. Az EU egyik honlapján azt is megtudhatja, hogyan hangzanak az egyes nyelvek az élőbeszédben. Bár számos európai polgár beszél anyanyelve mellett legalább egy idegen nyelven, a felnőttek több mint negyede pedig legalább két idegen nyelven tud, a helybeliekkel való sikeres kommunikáció érdekében érdemes legalább néhány szót megtanulnunk az úti célul választott ország nyelvén. Kezdhethetjük például a „köszönöm!” kifejezéssel:

bolgár	<i>Blagodarya</i>	olasz	<i>Grazie</i>
cseh	<i>Děkuji</i>	lett	<i>Paldies</i>
dán	<i>Tak</i>	litván	<i>Ačiū</i>

holland	<i>Bedankt</i>	máltai	<i>Grazzi</i>
angol	<i>Thank you</i>	lengyel	<i>Dziękujemy</i>
észt	<i>Aitäh</i>	portugál	<i>Obrigado</i>
finn	<i>Kiitos</i>	román	<i>Mulțumesc</i>
francia	<i>Merci</i>	szlovák	<i>Ďakujem</i>
német	<i>Danke</i>	szlovén	<i>Hvala</i>
görög	<i>Efkaristo</i>	spanyol	<i>Gracias</i>
magyar	<i>Köszönöm</i>	svéd	<i>Tack</i>
ír	<i>Go raibh maith agat</i>		

Mobiltelefon: A GSM-re vonatkozó európai uniós műszaki szabványoknak köszönhetően Ön mobiltelefonját Európa-szerte bárhol, valamint a világ számos más részén is használhatja. Hála a nemzetközi roaming hanghívások díját mérsékelő, eurotarifákat megállapító uniós barangolási rendeletnek, a külföldi mobiltelefon-használat jelentősen olcsóbbá vált: a barangolás költségei mintegy 60%-kal csökkentek. A kezdeményezett hívásokra az első 30 másodperc után, a fogadott hívásokra pedig az első másodperctől kezdődően másodperc alapú díjszámítás érvényes. A külföldről küldött szöveges üzenetek díja is lényegesen csökkent, és jelenleg legfeljebb 11 eurócentbe kerül (áfa nélkül).

Az eurotarifák – a barangolási percdíjak felső határértéke euróban (áfa nélkül)

	Átlagos díjtétel 2006. nyár	2010. július 1.	2011. július 1.
Külföldről kezdeményezett mobilhívás	1,10 €	0,39 €	0,35 €
Külföldön fogadott mobilhívások	0,58 €	0,15 €	0,11 €

A szolgáltatók az eurotarifánál alacsonyabb árakat is meghatározhatnak, ezért érdemes figyelemmel kísérni az ajánlatokat.

A fogyasztók automatikus szöveges üzenetet kapnak a hívásért, szöveges üzenetekért fizetendő díjakról, valamint az adatátviteli barangolási szolgáltatás, például a világhálón böngészés vagy a filmletöltés díjairól. Ezenkívül az EU felső határértéket vezetett be az egyik szolgáltató által a másiknak felszámított nagykereskedelmi díjakra, és ettől a fogyasztói árak további csökkenése várható. Olyan intézkedések bevezetésére került sor, amelyek gondoskodnak róla, hogy a barangolási szolgáltatásokat igénybe vevő fogyasztókat ne érje kellemetlen meglepetés, amikor a számlájukat kézhez kapják. Az intézkedések értelmében figyelmeztetést követően megszakad a fogyasztó internetkapcsolata, ha számlája elér egy bizonyos összeghatárt. Ha a fogyasztó ilyen összeghatárt nem határoz meg, akkor esetében alapbeállításként a havi 50€ összeghatár érvényes.

Az EU honlapján a 27 tagállam valamennyi mobilszolgáltatójának barangolási díjai megtalálhatóak, a szolgáltatók honlapjára kalauzoló linkekkel együtt. A különböző szolgáltatók által a szöveges üzenetek küldéséért vagy az adatszolgáltatásért felszámított díjak is összehasonlíthatóak az oldalon. Egy uniós kezdeményezésnek köszönhetően az adatátvitelre alkalmas telefonok gyártóinak csaknem fele vállalta, hogy igazodik ahhoz az új uniós szabványhoz, amely egységes töltők bevezetésével gondoskodik a mobiltelefonok és a töltők összeegyeztethetőségéről. Az egymással összeegyeztethető mobiltelefonok és töltők 2011-től kezdődően fokozatosan kerülnek majd az európai piacra.

Milyen helyi ételkülönlegességeket kóstolhatunk meg? Sokszor az országra jellemző gasztronómiai jellegzetességek befolyásolják utazásunk célállomását. A teljesség igénye nélkül néhány országra jellemző „konyhaművészet”.

Ausztria

Az osztrák konyha, sokban hasonlít a magyarhoz. Ez nem véletlen, hiszen az évszázadokon át tartó közös múltunk lehetőséget kínált egymás főztjének ízlelgetésére.

Híres marha- és sertéspörköltjeink minden osztrák étterem étlapján szerepelnek „Gulásch” néven, de kedvelik a paprikás csirkét (Paprikahuhn) és a magyar módra készített halászelevet (Fischsuppe) is.

Nem csak ők tanultak tőlünk, de mi is előszeretettel készítjük két világszerte ismert ételüket, a bécsi szeletet Wiener Schnitzel) és a zsemlegombócot (Knödel).

Az osztrákok a marhahúst, a legváltozatosabb módon tálalják és nagyon szeretik. Étvágygerjesztőként néhány változata pl a rostonsült marhaszelet pirított hagymával (Rostbraten), a marhafartóból készült Tafelspitz, amelyet húslében pácolnak és sültburgonyával, snidlingmártással, spenóttal, tormával és almapürével körítve adnak.

Természetesen mindenütt kínálnak helyi specialitásokat. Például tiroli különlegesség a tiroli almás rétes és a Gröstl, amely akkor az igazi, ha nyílt tűzön sütik ki a főtt hús-, krumpli- és tojásdarabkákat.

Salsburgi sajátosság a Salzburger Nockerl, amelyhez a hozzávalók: vaj, tojássárgája, cukor, liszt, valódi vanília, tej, mazsola, esetleg darált mandula. Korábbi magyar szakácskönyvek is említik salsburgi galuska néven. Salzburg másik specialitása a világszerte ismert, Wolfgang Amadeus Mozart arcképével díszített marcipángolyó vagy csokoládébonbon (Mozartkugel).

Belgium

Belgium „kétarcúsága”, a vallon és a flamand civilizáció találkozása, a konyhaművészetben is jelen van, és termékeny hatású az ország gasztronómiájára.

A vallonok franciás, de sajátos egyéni ízvilágát, kellemesen, változatosan egészítik ki a flamand, specialitások.

A húсок, a tenger gyümölcsei (halak, rákok, kagylók, homárok) és a zöldségek adják a hagyományos ételek alapanyagait. Az étkezéseket fejedelmi sörökkel és csokoládékkal koronázzák meg.

Édességeik közül a praliné a legismertebb, melyből az első csokitábla még a 19. században készült, kakaópor, tej, cukor és vaj hozzáadásával.

A sörökhöz visszatérve el kell mondanunk, hogy Belgiumban kb. 400 féle sört tartanak nyilván, 117 aktív sörfőzdéjük van, és több mint 25 000 söröző. Előfordul olyan hely, pl. Brugge-ben a Café Botteltje ilyen, ahol a sör lap olyan vastag, mint egy könyv, viszont itt csak 3 féle ételből választhatunk.

Belgium híres a röviditaláról, a jenever-jéről is, ami a gin elődje. A középkor óta ismert ital, eredetileg gabonapárlatból, füvekből és borókabogyóból készült. A boróka miatt tulajdonítottak neki gyógyító hatást.

Ciprus

A ciprusi ételek mediterrán jellegűek, hasonlít a görög konyhához, de gazdagítják török és keleti ízek is. Az ebédet fél egy és fél négy között fogyasztják. Az egyik ciprusi különlegesség a meze nevű előétel, amely akár 15-20 féle hozzávalóból állhat (húсок, mártások, saláták és sajtok). A talaturi (a tzatziki ciprusi változata) joghurtot, fokhagymát és uborkát kívül friss fodormentát is tartalmaz.

Jellegzetes levesük a trachanasz, ez egy húsleves, amely joghurtot és hántolt búzát is tartalmaz. A ciprusi ravioli különlegességét a tészta töltött halumi és menta adja. A muszaka ugyanúgy készül, mint a görögöknél. A paputsziákia

húsos paradicsommártással töltött, borban párolt padlizsán. A húsos ételekhez használnak bárány-, csirke-, sertés- és marhahúst is. Helyi különlegesség a halumi, egy sós, puha juhsajt.

Az édességekre a keleti konyha gyakorolt erősebb hatást. A ciprusi vörös- és fehérborok világhírűek (pl. Keo Hock, White Lady; Keo Claret, Domaine d'Ahera). Étkezés utánra ajánlják a Five Kings konyakot.

Dánia

A dán konyha ízletes, bőséges és változatos. Jellegzetessége a hideg ételek változatossága. Az egész világon ismertek a vajastésztából készült dán cukrászsütemények.

Reggelire szívesebben isznak kávé, mint teát. Sokféle péksütemény esznek, specialitás a krydder nevű fűszerezett kétszersült.

Ebédre hideg étel, azaz smorrebrod járja. A szó jelentése vajaskenyér. Valójában gazdagon megrakott szendvics, melyre heringtől kezdve a húsféléken át a sajtig minden finomságot tesznek.

A főétkezés a vacsora, melyen meleg étel a menü.

Dán ételkülönlegességek:

- Fleskesteg: sült disznóhús szalonnaréteggel és ropogósra pirított bőrrel
- Frikadeller: háziisan ízesített, kisütött vagdalt sertésgombóc
- Biksemad: serpenyőben kisütött húsdarabkák kockára vágott burgonyával és hagymával

Sokféle hal is szerepel a dánok étlapján. Népszerű a kardhal és a tökehal. Kedvelik a füstölt lazacot és az angolnát is.

Világszerte népszerűek a dán tejtermékek. A vaj minősége kiváló. A sajt elmaradhatatlan a dán étkezésekről.

Dániában a legnépszerűbb ital a sör. Nálunk is ismert márkáik: Tuborg, Carlsberg. Égetett szeszes italok közül messze földön híres az Aquavit nevű köménypálinka.

Észtország

A baltikumi konyhák hagyományaiból az észtek őrizte meg napjainkig a legteljesebben azokat a specifikus nemzeti vonásokat, amelyek a XX. század elejére alakultak ki.

A tej és a burgonya nélkülözhetetlen alapanyaga az ételeknek, az észteknél előforduló élelmiszerek csaknem mindegyikével társítható, sőt, olyan ételekkel is együtt készítik, amelyek semmilyen más nép ételében nem fordulnak elő együtt (például tej borsóval, hallal, burgonyával - cukrászkészítmény alkotórészeként).

Az észtek konyhatechnológia középpontjában a főzés áll. Fűszereket csak keveset és ritkán használnak. Szívesen alkalmazzák az ún. "kasztmed"-et - azaz tejes, tejes-tejfölös öntetet, amelyek minden húsos, zöldséges és halas étel velejárói. Pépesített halat, ill. heringfilét is kevernek a kasztmedbe.

A legismertebb észtek ételspecialitások: a szeppik (szürke kenyér), a marinírozott apró hering, a tejfölös-burgonyás hering, a füstölt szaláka hering, a szjult (kocsonya), a lejavatszk (kenderolajjal készült, rozsos-burgonyás tekercs). A levesek változatosságával az észtek konyha felülmúlja a többi: tejes-tésztás, tejes-darás, tejes-sörös és tejes-egyéb tejtermékből készült levesek is vannak.

Franciaország

A "francia konyha" kifejezés hallatán szinte mindig a salátákra, mártásokra gondolunk. XIV. Lajos főudvarmestere, Béchamel márki idejében érte el csúcspontját az eredetileg római kori szakácsművészet továbbfejlesztett változata. Róla nevezték el a nálunk is elterjedt Béchamel-mártást.

A francia konyha étkeit azért tartják egészségesnek, mert vajjal vagy növényi zsiradékkal készülnek, ezáltal könnyen emészthetőek. A fűszereket mértékkel használják, akkor is leginkább friss állapotban: kakukkfűvet, tárkonyt, bazsalikomot,

petrezselyemzöldet, turbolyát, babérlevelet, szerecsendiót, fahéjat, borsot - talán e legutóbbi az egyetlen kivétel, amelyből akár sok is kerülhet az ételbe. A franciák a tálalásnak is megadják a módját, hogy a szemet is jóllakassák.

A reggeli részei: kávé, croissant vagy vajjal megkent, esetleg lekvárral ízesített baguette (botkenyér). A kávé hatalmas, fületlen bögrében adják. Az ebéd előétellel kezdődik. A francia szendvics rendszerint egy fél baguette, kettévágva, vékonyan megvajazva. Késsel-villával illik elfogyasztani. Benne sonka (jambon), sajt (fromage), esetleg kemény francia kolbász (saucisson) van.

A croque monsieur: két szelet pirított kenyér között sült sonkaszelet és olvasztott sajt. Omlettet, kemény- és tükörtojást is esznek előételként. Népszerű a húspástétom két fajtája: a paté és a terrine. Meleg előétel a guiche lorraine - ez hús és sajt felhasználásával készül. A csiga (escargot) elő- és főétel egyaránt lehet. Hidegen és melegen eszik a kagylót (moule), hidegen az articsókát és az avokádót.

Az egyik leghíresebb előétel a Salade nicoise, amelyben hal van. Egytálételként szívesen fogyasztják az elzászi káposztát füstölt hússal vagy a cassoulet-t, amely a sólethez hasonló, de fehér babból készült. A húsételek közül legkedveltebb a marhahús. A "pot-au-feu" elnevezésű ételek alapja a főtt marhahús és sokféle zöldség.

A sült báránycsont (gigot d'agneau) nagyon szeretik. A borjúhúsok és a szárnyasok is fontos helyet foglalnak el az étrendben. A halak és a "tengeri gyümölcsök" sokasága szerepel a kínálatban. A filézett naphal-szelet (filet de sole) a legértékesebb halételek egyike. Az osztrigát nyersen is fogyasztják. Ha "fruits de mer" tálat kínálnak, abban minden van a nagyobb rákaktól az apróbb tengeri csigáig, amelyet gombostűvel kell kipiszkálni a házából.

A palacsinta alapétel: a galette barna lisztből készül és sonkával, tojással, gombával töltik (főétel), míg a crepe édesség: készülhet csak a narancs ízű erős itallal, a Grand Marnier-val leöntve (ezt lángolva szolgálják fel). Édesség nem, de sajt minden esetben szerepel a napi menüben. A franciák 400 féle puhasajtot ismernek. Kedvelt a normandiai Camembert, a Párizs környéki Brie, a chèvre (kecskesajt) rengeteg változatban.

Az édességek közül mousse-t (csokoládé vagy gyümölcs felhasználásával készült habot), flan-t (tojáskréméből készült étet) fogyaszthatnak, tortát esznek (ami a magyarok pitéire hasonlít) vagy ga^teau-t (a miénkhez hasonló tortát). Sok étteremben külön szakértő, a "sommelier" ajánlja, hogy melyik ételhez milyen bor illik. Kávét mindenütt felszolgálnak. A vacsora hasonlóan változatos, mint az ebéd. Ezt azonban gyakran leves (potage) is kiegészíti.

Írország

Az ír konyha tükrözi a történelmi előzményeket – a szegénységet, ezért egyszerű ételeik vannak.

Leggyakoribb étel a héjában főtt burgonya, amit főtt káposztával illetve vajjal keverték össze. Sok sajtot készítettek-ettek, és az ír stew-t, a birkaragut, vagy az igazán fímon házi levest – a zöldségkrémleves vajas magvas kenyérrel.

A turisták leginkább a Full Irish Breakfast-et tekintik hagyományosnak, ami sült szalonna, hurka, tükörtojás, burgonykrokkett, -tócsni vagy rántott burgonya, sült paradicsom, piritóssal tálalva.

Az írek is „ötórai tea”-znak, az erős teát tejjel isszák, és vajos mazsolás zsömlét (scone) esznek mellé. Kedvenc süteményük az almás-, epres-, áfonyás pite.

Az íreknél igen kedvelt a sör. A fekete sörök (Guinness, Murphy's, Beamish), vörös sörök (Killkenny, Smithwick's) mellett számtalan helyi főzésű sör fogy. A nők inkább a cider-t almapezsgőt isszák.

A whiskey elődjét a kolostorokban orvosságként főzték, innen ered a neve: az élet vize. A nagy ír whiskey-üzemek a 18. században kezdték meg működésüket. A nemes ír italt háromszor párolják, szemben a skóciai két párlással.

Az ír kávét a Shannon reptér mixerje készítette az 50-években, a vihar miatt veszteglő amerikai gépek aggódó utasainak. A kávét sok whiskey-vel, kevés cukorral és tejszínhabbal szervírozta. Az írek fontos találkozóhelye a pub/kocsma.

Lengyelország

A lengyel konyha ízei, aromái sokban különböznek a magyar konyháétól, de hamar megszereti a magyar vendég.

Számos jellegzetes lengyel étel van, amelyhez erős fűszereket, sok hagymát, fokhagymát használ a szakács.

Különösen finomak a meleg előételek, melyeket kelvirágtól burgonyáig a legkülönbözőbb zöldségekből készítenek. Ilyen a bigos – káposztából és különféle hússal készül.

Leveseik közül a chlodnik – hideg uborkaleves, a céklaleves, a sokféle húsleves, borscs, scsi a leggyakoribb.

A sülteket szívesen töltik meg gombával, májjal, velővel. Farsang nincs csőröge nélkül, Húsvétkor hagyományos fogás volt a töltött malac, ennek tölteléke libamáj, szarvasgomba, főtt metélt tészta, tojás, vaj, sáfránnyal, metélőhagymával, majorannával fűszerezve. Nagyon kedveltek a hal-, és a gombaételek.

Málta

Málta történelméből adódóan konyhájukban érvényesülnek arab, olasz és angol hatások is. Az elmúlt évszázadok nélkülözései miatt a helyi ételek egyszerű alapanyagokból állnak, amit a máltaiak ötletesen variálnak.

A kenyér fontos szerepet játszik étkezésükben, szeretik olajjal megkenve, sózva, borsozva, paradicsommal, fokhagymával, kapribogyóval és mentával fogyasztani. A tehén- és kecskesajt is nagy népszerűségnek örvend, specialitásuk a gbejniet, amely a Gozó szigetén tartott kecskék és juhok tejéből készül.

Kevés levesfélét ismernek. Az özvegy leve (soppa ta' l-Armla) olcsó étel, sokféle zöldséggel, paradicsomsúrítménnyel, tojással és különleges sajtokkal. Hallevesük (aljotta) hal, rizs, fokhagyma paradicsom és majoranna felhasználásával készül.

A tésztafélét is kedvelik. Máltai specialitás a fenkata, a nyúlmájjal és nyúlszósszal készített spagetti. A sós torták gyakran kerülnek terítékre sajtos, borsós-hagymás, spenótos-sajtos, tojásos-fűszeres változatban.

A sült nyúlhús főétel, de szívesen fogyasztják az olívás marhahúst (bragjoli) zöldborsóval és sárgarépával, vagy a sült töltött csirkét (tigiega mimlija) olívával, fokhagymával és paradicsommal.

A halak és a tenger gyümölcsei nagy választékban állnak rendelkezésre, az egyik legismertebb halfajta a lampuka. A zöldségeket (paprika, articsóka, padlizsán) gyakran megtöltik olívával, szardellával, tonhallal, és még sok mással.

Németország

Az országszerte kedvelt német ételek mellett, egyrészt hódít a nemzetközi kínálat, - hiszen a lakosság jelentékeny része bevándorló, így válogathatunk az olasz, török, kínai, indiai, thaiföldi étkezdék között, - másrészt, sok a helyi különlegesség.

Minden tájegységnek megvan a maga specialitása, amely Bajorországtól Schlesswig-Holsteinig, meglepően változatos. A helyi ízek az adott vidék éghajlatát, földrajzi viszonyait és életmódját tükrözik.

A németeknél az ebéd a főétkezés. A süteményt és édességet általában délután fogyasztják. Több közép- és kelet-európai országhoz hasonlóan, Németországban is a hús és a burgonya az alapja a konyhaművészetnek. Ez azzal magyarázható, hogy a viszonylag hűvös éghajlat nem tette lehetővé, hogy sok zöldséget termesszenek, így a burgonya (Kartoffeln) és a káposzta (kohl vagy Kraut) lett az uralkodó. Mindez nem jelenti azt, hogy a német konyha egyhangú lenne.

A helyi különlegességekhez tartozik a bajor Schweinshaxen, ez a fortyogó zsírban felszolgált sertécsülök; a berlini Eisbein, ugyanez pácolva. Bajorországi specialitás a Lüngerl (savanyútüdő) és a májgombóclevés (Leberknödelsuppe) , amit gyakran követ a kolbászos káposzta.

Frankfurt a levesről, virsliről és a borjú karajról, Münster környéke a westfáliai sonkáról, Hessen a kasseli pácolt setésbordáról nevezetes. Noha a németek elsősorban sertéshúst fogyasztanak, azért ismerik a tenger és az édesvizek gyümölcseit is. A különlegességek közé tartozik a Matjes, fiatal hering, amelyet hagymás, almás tejföllel tálalnak.

Thüringiai konyha nevezetessége a kétféle sajtból készült leves. A vegetáriánusok kedvence az Obazda, ami camembert-sajttal, tojássárgájával és vajjal megkent szendvics, vékonyra aprított vöröshagymával.

Németország ismert kitűnő fehér borairól,(elsősorban rizling szőlőből készítik, a legtöbb díjnyertes bor Rheingau régióból való) és világhírű söreikről: Löwenbräu, Hofbräu és Paulaner nevét minden sörivő ismeri.

Olaszország

Az olasz konyha ma már világszerte elterjedt. Eredete egészen az ókorig nyúlik vissza. Rendkívüli választékosság és könnyedség jellemzi. Ételeik készítéséhez leggyakrabban olívaolajat használnak.

A tengerek bőségesen ellátják őket halakkal és egyéb tengeri finomságokkal. Tenyésztenek bárányt, kecskét, szarvasmarhát, baromfit. A vadételek is nagyon népszerűek.

Leveseik közül legismertebb a húsleves és a sűrű zöldségleves (minestrone). Leveseikhez reszelt parmezán sajtot szolgálnak fel.

A közismert főtt tésztákat előételként fogyasztják. A makarónit és spagettit mindig frissen főzik. Az öntetben a fő szerep a paradicsomé. Számos töltött tésztaféléjük van. Előételként számos zöldséget is fogyasztanak: kelbimbó, padlizsán, articsóka, gombafélék.

A homár, a langusza, és a szkampi hideg és meleg változatai is ismertek. A halakat roston vagy rántva készítik.

A húsféléket sütik, főzik, párolják vagy nyáron sütik. Előszeretettel fogyasztják a házi nyulat. Köretként zöldséget és burgonyát tálalnak.

A salátaféléknek nagy kultusza van. Dresszingnek szűz olívaolajat használnak.

A világon legelterjedtebb olasz étel a pizza, melyet igen változatos feltéttel készítenek. Az étkezést szívesen zárják édességgel. Olaszországból terjedt el a tölcséres fagyalt. Az eszpresszó kávé is itáliai eredetű, zamata máig utolérhetetlen. Az olasz borok közül nálunk legjobban a Toscanában termesztett chiantit ismerik.

Svédország

A svéd konyha hagyományosan egyszerű, gerincét parasztételek alkotják főleg hal- és húsételekkel. Nem jellemző a vegetarianizmus, a hosszú telek miatt ritkán került az asztalokra friss zöldség. Vitaminforrásnak számítanak az erdei bogyók (törpemálna, vörös- és kékáfonya), amelyekből lekvárokat, mártásokat is készítenek. A svédek édesebben főznek, mint a finnek és kevesebb kenyérfélét ismernek.

Naponta háromszor étkeznek, a gyerekek meleg ebédet kapnak az iskolában, a dolgozók inkább este fogyasztanak főtt ételleket. Csütörtöki napokon a hagyomány szerint sűrű sárgaborsólevest főznek disznóhússal, a desszert pedig palacsinta lekvárral. Ez a szokás még a reformáció előtti időkből ered, a pénteki böjtöt volt hivatott előkészíteni.

A hering az egyik legnépszerűbb halfajta. Sokféleképpen készítik: marinálják, savanyítják, sütik. Nyári eledel a surströmming, ez erjesztett balti-tengeri hering nyers hagymával, sajttal és burgonyával. A matjes szantálfával ízesített heringsaláta tejfölös főtt burgonyával körítve.

A híres svéd húsgombóc, a kötbullar több változatban ismert, általában kerül bele darált hús, fehérbors, hagyma, tojás, tej, zsemlemorzsa. Hajában főtt, vajjal meglocsolt krumplival és nyers reszelt répával vagy ecetes uborkával körítik.

A smörgåsbord (svédasztal) többféle hideg és meleg fogásokat kínáló büféasztal. Régen a nagyobb ünnepek alkalmából a vendégek maguk hozták az ennivalót és egy hosszú asztalon tálalták fel, ahonnan mindenki kedvére válogathatott. A mai smörgåsbord állhat vajjas kenyérből, marinált heringből, pástétomokból, hideg sültekből, salátákból.

Szlovákia

A szlovák konyhára hatottak a környező országok étkezési szokásai. Fűszeresebben főznek, mint a csehek. A falvak lakói régen szerényen étkeztek, asztalukra ritkán került hús. Az egyszerűbb ételleket füstölt oldalassal vagy pár karika kolbásszal bolondították meg.

A túrót gyakran használták ételeikhez, általában a legszegényebb gazda is rendelkezett egy pár juhhal. A juhsajtot lereszelték, átgyúrták, sóval és vajjal gazdagították, majd egy fabödönbe helyezték érlelni. A juhtúró (bryndza) pikáns, csípős ízt kapott, fajtái: ostipok, hyncica, korbacika és liptovska.

Az egyik legismertebb ételük a sztrapacska, amely krumpligaluskából készül, hagyományosan cserépedényben tálalják, zsírral megöntözik, és megrakják juhtúróval, túróval vagy pirított káposztával esetleg libatepertővel.

Különleges levesük a kapustnica. Káposztát, füstölt kolbászt, gombát, néha szilvát tesznek bele. A szilvás változatot előszeretettel fogyasztják karácsonykor. Egy másik jellegzetes leves a fazuova polievka, amely babból és gyökérzöldségekből áll, néha füstölt sertéshússal dúsítják.

A szlivovica (szilvapálinka) Szlovákia nemzeti itala. A szlovák sörök közül a szakértők a következő márkákat emelik ki: Steiger, Kelt, Saris és Topvar.

Szlovénia

A szlovén konyha ugyanolyan változatos mint a táj. Sokmindent átvett a szomszédos országok étkezési szokásaiból. Északon az osztrák, a tengerparton az olasz, keleten a magyar hatások érvényesülnek. A virsli, a disznósült és a savanyúkáposzta Szlovéniában is kedvelt. Ízletesek a levegőn szárított sonkák, kolbászok. A kiterjedt erdőknek köszönhetően sok vadhúst (szarvas, őz) is fogyasztanak.

A húshoz köretként szívesen kínálnak burgonyát és tésztát. Helyi specialitás a hajdinadarából készült galuska. A tengerparton a friss hal is gyakran szerepel az étrenden. Legjellemzőbb az aranykeszeg, a tengeri fogas, a tengeri sügér és a szardínia. Kagylót, osztrigát és rákot is fogyasztanak.

Az italok közül a sör elengedhetetlen kísérője az étkezésnek. Ismertebb márkáik: Union Pivo, Lasko Pivo, Zlatorog Pivo. A szlovén borok ízletesek, de kevésbé ismertek. Szlovénia területén három ismert borvidék található: a Podravje (Kelet-Szlovénia), a Rosavje (a horvát határ vidéke) és a Primorska (tengerpart)

Források:

Utazás: Az Európai Unió portálja

http://europa.eu/index_hu.htm

Gasztronómia: <http://www.hbmk.hu/eu25/>

Sikeress felkészülést kívánunk!